

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

223101010

Inventář

Archivní pomůcka č. 566

NAD č. 2038

Značka fondu: NF MAV Poběžovice

Národní fronta - místní akční výbor Poběžovice

1952-1954

Zpracoval: Žáčková Monika

Horšovský Týn 2020

Obsah

I. Dějiny původce archivního souboru	3
Národní fronta Místní akční výbor Poběžovice (Poběžovice, Domažlice, Česko), 1948-1954	3
II. Dějiny archivního souboru	7
III. Archivní charakteristika archivního souboru	7
IV. Tematický popis archivního souboru	8
V. Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení archivní pomůcky	8
Příloha: Seznam použitých zkratk	9
Jednotky popisu	10
Orgány MAV NF	10
Úřední agenda MAV NF	10

I. Dějiny původce archivního souboru

Národní fronta Místní akční výbor Poběžovice (Poběžovice, Domažlice, Česko), 1948-1954

Preferovaná forma jména: Národní fronta Místní akční výbor Poběžovice (Poběžovice, Domažlice, Česko), 1948-1954

Typ preferované formy jména: jméno úřední

Datace použití jména od-do: 1948 - 1954

Variantská forma jména: NF MAV Poběžovice

Datum vzniku: 1948

Datum zániku: 1954

Nástupce: Národní fronta Místní výbor Poběžovice (Poběžovice, Domažlice, Česko), 1954-1990

Sídlo

Sídlo: Poběžovice (Domažlice, Česko)

Charakteristika:

místní orgán sdružení politických stran a společenských organizací

Dějiny původce:

Národní fronta, ustavená již na jaře 1945 na podkladě Košického vládního programu, se stala trvalou politickou základnou veřejného života. Pevnou organizační strukturu však dostala až po únoru 1948, kdy byly vytvářeny akční výbory Národní fronty všech stupňů.

Místní akční výbory Národní fronty (MAV NF) se ustavovaly ze zástupců všech složek Národní fronty, tedy politických stran, celonárodních organizací a případně dalších složek, které v obci vyvíjely činnost, na základě delegačního principu. Počet členů MAV NF nebyl přesně stanoven, zprvu však neměl být větší než dvanáct. Určoval se podle počtu organizací a složek v obci a podle velikosti obce. Vedoucí postavení v MAV NF měla Komunistická strana Československa (KSČ).

Okresní akční výbor Národní fronty (OAV NF) v Horšovském Týně schválil Místní akční výbor Národní fronty v Poběžovicích s několika změnami 4. března 1948. Protokol z ustavující schůze se nedochoval. Podle seznamu členů MAV NF vypracovaného 24. dubna 1948 pro OAV NF řídilo MAV NF v Poběžovicích 12 členů. Funkci předsedy zastával Josef Příbek, místopředsedy Pavel Vondraš a jednatele Antonín Tauer. Jedním z členů MAV NF se stal také Ing. František Purghart (regionální historik, publicista). V říjnu 1948 funkci předsedy MAV NF převzal Václav Geikl. Z let 1948–1951 se nedochovaly žádné zápisy ze schůzí MAV NF Poběžovice, jeho činnost tak není možné podrobněji popsat. Z dochovaných archiválií je pouze zřejmé, že MAV NF prošel několika reorganizacemi. V roce 1950 ho řídilo devět členů, předsedou se stal Pavel Vondraš, místopředsedou Jan Kuželka a jednatelem Josef Volfík.

Prvořadým úkolem MAV NF bylo provádět tzv. „očistu politického a veřejného života“ od „reakčních živlů“ a „nespolehlivých“ funkcionářů a očistit společnost od všech odpůrců KSČ. Nedostatečnou pravomoc k této činnosti akčních výborů Národní fronty legalizoval, v podstatě se zpětnou platností, zákon č. 213/1948 Sb., o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů. Očista v Poběžovicích zasáhla MNV, jednotlivé spolky i školství. MAV NF podával návrhy na vysídlení, odejmutí národní správy či zahájení konfiskačního řízení.

Pro usnadnění plnění úkolů Národní fronty byl okres rozdělen nejprve do osmi okrsků (Bělá nad Radbuzou, Blížejov, Bukovec, Horšovský Týn, Hostouň, Meclov, Mířkov, Poběžovice). Každý okrsek měl svého instruktora, který zabezpečoval styk MAV NF s OAV NF. Instruktor měl dojíždět na schůze MAV NF, působit jako poradce a dohlížet na jeho činnost. Mimo to se nepravdělně konala zasedání OAV NF rozšířená o předsedy MAV NF. Do okrsku Poběžovice spadaly obce Drahotín, Hora Svatého Václava, Hvoždany, Medná, Mnichov, Načetín, Nový Kramolín, Ohnišovice, Pivoň, Poběžovice, Rybník, Sedlec, Šidlákov, Šitboř, Vlkanov a Zámělč.

Po reorganizaci MAV NF vystřídal ve funkci předsedy MAV NF Pavla Vondraše v průběhu roku 1952 František Bulina. Schůze MAV NF se v té době konaly v budově MNV, a to obvykle jednou až dvakrát za měsíc.

Akční výbory Národní fronty ukončily svoji činnost během roku 1954 v souvislosti s dokončením „očisty“ a s tehdy připravovanými volbami do národních výborů. Jejich organizační strukturu založenou na územním principu převzaly výbory Národní fronty různých stupňů. Víceméně se jednalo pouze o formální změnu, postupně z názvů akčních výborů Národní fronty vymizelo označení „akční“. V důsledku vývoje a ustálení politických poměrů se i MAV NF Poběžovice přeměnil na MV NF Poběžovice. Činnost MV NF se omezila na řízení a kontrolu nad státně politickými akcemi, kulturními akcemi, osvětovou činností a činností jednotlivých společenských organizací. V té době v Poběžovicích, stejně jako ve většině obcí okresu, činnost MV NF postupně slábla, až ustala. Z činnosti MV NF v Poběžovicích se v tomto archivním fondu nedochovaly žádné archiválie.

Zatímco počátkem šedesátých let ve většině obcí okresu MV NF zcela ukončily činnost, v Poběžovicích mělo v průběhu roku 1961 dojít po proběhnutí výroční schůze místní organizace KSČ k jeho znovuoustavení. Zda k němu skutečně došlo, se prozatím nepodařilo dohledat, v roce 1972 zcela jistě fungoval. Podle dochované zprávy z prověrky činnosti MV NF čítal v roce 1987 MV NF v Poběžovicích 30 členů, z toho deset členů tvořilo předsednictvo. V působnosti MAV NF pracovalo 38 organizací Národní fronty, které sdružovaly 1560 členů. Činnost MV NF, ve spolupráci s místním výborem KSČ, vesnickou organizací KSČ a s MNV, se orientovala především na zabezpečování směn Národní fronty a na konání květnových oslav, mírových ohňů, celostátních akcí, na plnění závazků jednotlivých organizací, na pomoc zemědělství či přípravu a průběh voleb.

V souvislosti s politickým vývojem v Československu po 17. listopadu 1989 došlo zákonem č. 135/1989 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky ke zrušení článku čtyři Ústavy Československé socialistické republiky z roku 1960 o vedoucí úloze Komunistické strany Československa a článek šest byl upraven tak, že „Národní fronta je politickým výrazem svazku národů a národností, sociálních vrstev a zájmových skupin. Mohou se v ní sdružovat politické strany, společenské a zájmové organizace.“ Ústřední výbor Národní fronty Československé socialistické republiky ukončil rozhodnutím organizací v něm sdružených činnost 7. února 1990. Národní fronta jako celek tímto dnem zanikla, její majetek připadl státu. Nižší složky byly uvedeny do klidového stavu a v průběhu roku 1990 svou činnost také ukončily. Činnost ukončil v roce 1990 i MV NF Poběžovice.

Funkce původce:

Provádění očisty společnosti od odpůrců KSČ a očisty "politického a veřejného života" od "reakčních živlů a nespolehlivých funkcionářů";
dohled nad nekomunistickými politickými stranami;
koordinace a řízení práce společenských organizací zapojených v Národní frontě;
koordinace a řízení průběhu státně politických akcí;
organizace voleb;
kádrová práce;
kontrola činnosti veřejných orgánů;
dohled nad hospodářskými, kulturními, církevními, školskými a sociálními záležitostmi včetně zemědělství.

Normy konstitutivní:

Zákon č. 75/1948 Sb., o volbách do Národního shromáždění.

Zákon č. 213/1948 Sb., o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů.

Vnitřní struktury:

Orgány Národní fronty na všech stupních nebyly voleny, ale jmenovány vedením masových organizací a politických stran. Funkce v MAV NF byly označovány jako „čestné“, zpravidla byl jmenován předseda, místopředseda a jednatel MAV NF. Předseda měl za úkol svolávat schůze MAV NF, řídit práci MAV NF, udržovat styk s OAV NF na různých aktivech a konferencích, místopředseda měl zastupovat předsedu v jeho nepřítomnosti a starat se o plnění plánu práce obce. Jednatel vedl kartotéku MAV NF, vyřizoval administrativu MAV NF, spolu s předsedou podepisoval odeslanou poštu, dohlížel na činnost masových organizací v obci, pořizoval zápisy ze schůzí MAV NF a zasílal je v opise na OAV NF. Jako pomocné orgány si MAV NF ustavoval (stálé či dočasné) komise. Schůze MAV NF se konaly obvykle jednou za měsíc.

Zdroje informací:

Prameny:

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond Národní fronta – okresní výbor Horšovský Týn, kar 1, inv. č. 3.

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond Národní fronta – okresní výbor Horšovský Týn, kar 9, inv. č. 37-38.

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond Národní fronta – okresní výbor Domažlice, kar 79, inv. č. 291.

GARKISCH, Miloš – TOPINKA, Jiří. Národní fronta – okresní výbor Beroun 1948–1990 : inventář [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 83]. Státní okresní archiv Beroun, 2010 [online], [cit. 2017-01-12]. Dostupné z <<http://soapraha.bach.cz/mrimage/soapraha/proxy/cz/archives/soap/CZ-221202010/inventare/dao/documents/OVNFBeroun.pdf>>.

PEŠŤÁK, Michael. Národní fronta – krajský výbor Plzeň (1939) 1948–1990 : inventář [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 610]. Státní oblastní archiv v Plzni, 2007.

Literatura:

BĚLINA, Pavel a kol. Kronika Českých zemí. Praha : Fortuna Print, 1999.

ČAPKA, František. Dějiny zemí Koruny české v datech. Praha : Libri, 1999.

K práci místních a městských výborů Národní fronty : metodická pomůcka. Praha : Ústřední výbor Národní fronty ČSSR, 1987.

KAPLAN, Karel. Národní fronta 1948–1960. Praha : Academia, 2012.

MATOUŠEK, Stanislav – TRÁVNÍČEK, Tomáš. Národní fronta ČSSR v období budování socialistické společnosti. Praha : Svoboda, 1989.

MLÝNSKÝ, Jaroslav. Únor 1948 a akční výbory Národní fronty. Praha : Academia, 1978.

II. Dějiny archivního souboru

Dějiny jednotky popisu:

O uložení dokumentů MAV NF Poběžovice či jejich případných ztrátách nejsou k dispozici žádné informace. Původce pravděpodobně neměl žádný spisový plán a archiválie nenesou žádné stopy ukládacího systému. Zvláště původce ukládal zápisy ze schůzí.

Ukládání vyřízených písemností orgánů Národní fronty se řídilo „Dohodou mezi Ústředním výborem Národní fronty České socialistické republiky a Ministerstvem vnitra České socialistické republiky (archivní správou)“ z roku 1978 a „Skartačním plánem pro uschovávání a vyřazování písemností orgánů Národní fronty“.

Přímý zdroj akvizice:

Archivní fond Národní fronta - místní akční výbor Poběžovice vznikl v roce 2019 při pořádání archivního fondu Národní fronta - okresní výbor Horšovský Týn (NAD č. 570), kdy zpracovatelka přesunula do nově vzniklého archivního fondu Národní fronta - místní akční výbor Poběžovice karton spisů (č. j. SOAP/010-0382/2019). Jednalo se o materiál, který pocházel z přímé činnosti MAV NF Poběžovice.

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Způsob uspořádání:

Archivní fond Národní fronta - místní akční výbor Poběžovice obsahuje archiválie z let 1952-1954 vzniklé z činnosti MAV NF Poběžovice.

Jednotky popisu jsou rozděleny do dvou sérií: orgány MAV NF a úřední agenda MAV NF. Do série orgány MAV NF jsou zařazeny zápisy a usnesení ze schůzí MAV NF, do série úřední agenda MAV NF ostatní archiválie. Vzhledem k tomu, že dochované spisy nejsou označeny žádnými ukládacími znaky, zpracovatelka se rozhodla je zpracovat podle uměle vytvořeného pořádacího schématu. Schéma pro jejich uspořádání vzniklo na základě prostudování a rozboru písemností archivního fondu s přihlédnutím k uměle vytvořenému schématu sestavenému pro uspořádání archiválií archivního fondu Národní fronta - okresní výbor Domažlice. Spisy uložené v sérii úřední agenda MAV NF jsou rozčleněny do pěti skupin (organizační záležitosti; činnost MAV NF; celonárodní organizace; státně politické akce; kádrová práce). Pořadí jednotlivých složek v rámci kartonu značí číslo uvedené za lomítkem ukládací jednotky karton (kar).

Z hlediska úplnosti stavu zachování je tento archivní fond označen jako torzovitý, z významných archiválií v něm chybějí zápisy ze schůzí MAV z let 1948-1951 a z roku 1954. Podací protokoly se nedochovaly, pokud vůbec byly vedeny.

Při současném pořádání nebyly z důvodu přehodnocení významu či multiplicity vyřazeny žádné archiválie.

Archivní pomůcka byla zpracována prostřednictvím softwarové aplikace ELZA (software pro elektronické zpracování archiválií).

Budoucí přírůstky:

Nepředpokládají se.

Fyzický stav jednotky popisu a technické požadavky:

Nepoškozený.

Pravidla zpracování:

WANNER, Michal a kol. Základní pravidla pro zpracování archiválií. Druhé rozšířené vydání, Praha : Odbor archivní správy a spisové služby MV, 2015.

IV. Tematický popis archivního souboru

Tematický popis jednotky popisu:

Nejvýznamnější archiválie archivního fondu Národní fronta - místní akční výbor Poběžovice představují zápisy ze schůzí místního akčního výboru. Odráží se v nich činnost Národní fronty v obci, dochovaly se však jen z let 1952-1953. Místní výbory Národní fronty se řídily usneseními okresního výboru Národní fronty, plnily jeho úkoly a zasílaly mu zprávy o činnosti, proto je pro vytvoření ucelenějšího obrazu o fungování Národní fronty v Poběžovicích nezbytné ke studiu využít archivní fond Národní fronta - okresní výbor Horšovský Týn (NAD č. 570). Na základě zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, se obec Poběžovice stala od 1. července 1960 součástí okresu Domažlice. Okres Horšovský Týn na základě tohoto zákona zanikl a jeho území bylo začleněno do obvodu nově vytvořeného okresu Domažlice. Pravděpodobně již ve spojitosti s připravovaným zákonem o územním členění státu, který stanovil nové hranice krajů a okresů, došlo již během měsíce listopadu 1959 ke zrušení Okresního výboru Národní fronty (OV NF) Horšovský Týn. V souladu s územním členěním státu stanoveným zmiňovaným zákonem se změnila (s platností nejpozději od 1. července 1960) i územní organizace národních výborů a ostatních orgánů v okrese. Na nově vzniklém okrese Domažlice převzal vedoucí úlohu Národní fronty OV NF Domažlice. Pro zkoumání činnosti Národní fronty v Poběžovicích po roce 1960 je proto vhodné probádat archivní fond Národní fronta - okresní výbor Domažlice (NAD č. 551).

V souvislosti s ochranou osobních údajů je třeba, podle zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, a zákona č. 111/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů, upozornit především na archiválie uložené ve složce nazvané "Kádrové posudky", které zahrnují posudky o národní a politické spolehlivosti jednotlivců.

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení archivní pomůcky

Zpracovatel jednotky popisu: Žáčková Monika

Datum popisu: 20.11.2020

Příloha

Seznam použitých zkratk

bm	běžný metr
č.	číslo
č. j.	číslo jednací
ČSSR	Československá socialistická republika
ELZA	elektronické zpracování archiválií
inv. č.	inventární číslo
kar	karton
KSČ	Komunistická strana Československa
MAV NF	místní akční výbor Národní fronty
MNV	místní národní výbor
MV NF	místní výbor Národní fronty
NAD	Národní archivní dědictví
OAV NF	okresní akční výbor Národní fronty
OV NF	okresní výbor Národní fronty
Poř. č.	pořadové číslo
Sb.	Sbírka zákonů
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni

223101010/2038

1

Národní fronta - místní akční výbor Poběžovice

čeština

počet ej: kar 1

1

2

Orgány MAV NF

1//1

3

kar 1/1

Zápisy a usnesení ze schůzí MAV NF
13.2.1952-30.7.1953

1952-1953

2

4

Úřední agenda MAV NF

2/1

5

Oganizační záležitosti

2/1//1

6

kar 1/2

Pokyny, informace OAV NF

1952-1953

2/2

7

Činnost MAV NF

2/2//1

8

kar 1/3

Plán práce MAV NF

1952

2/2//2

9

kar 1/4

Reorganizace MAV NF

1952

2/2//3

10

kar 1/5

Schválení doplnění členů pléna MNV Poběžovice a
členů komisí při MNV Poběžovice a MAV NF
Poběžovice

1952

2/3

11

Celonárodní organizace

Označení Obsah	Poř. č.	Ukládací číslo Datace
2/3//1	12	kar 1/6
Československý červený kříž, místní skupina Poběžovice (seznam členů výboru ke schválení MAV NF)		1952
2/3//2	13	kar 1/7
Český svaz žen (plán práce)		1952
2/3//3	14	kar 1/8
Československý svaz hasičstva, místní jednotka Poběžovice (schválení kandidátů)		1952
2/3//4	15	kar 1/9
Lidový rybářský spolek Poběžovice (plán schůzí)		1952
2/3//5	16	kar 1/10
Spolek chovatelů drobného hospodářského zvířectva Poběžovice (zpráva o činnosti spolku 1952, zpráva o zrušení a znovuustavení spolku 1954)		1952-1954
2/3//6	17	kar 1/11
Spolek Krematorium, místní odbor Poběžovice (seznam členů výboru)		1953
2/3//7	18	kar 1/12
Svaz československo-sovětského přátelství Poběžovice (plán práce)		1954
2/3//8	19	kar 1/13
Včelařský spolek Poběžovice (zpráva o činnosti, plán práce včetně seznamu členů výboru)		1952-1953

Označení Obsah	Poř. č.	Ukládací číslo Datace
2/4	20	
Státně politické akce		
2/4//1	21	kar 1/14
Májové oslavy		1952-1954
2/4//2	22	kar 1/15
Rezoluce proti zatčení francouzského politika Jacquese Duclose		1952
2/5	23	
Kádrová práce		
2/5//1	24	kar 1/16
Kádrové posudky		1952-1953

Název archivní pomůcky: Národní fronta - místní akční výbor Poběžovice

Značka fondu: NF MAV Poběžovice

Časové rozmezí archivní pomůcky: 1952-1954

Počet evidenčních jednotek zpřístupněných archivní pomůckou: kar 1

Počet jednotek popisu, které lze na základě archivní pomůcky zpřístupnit: 24

Rozsah archivní pomůckou zpřístupněných archiválií: 0,04 bm

Stav archivní pomůckou zpřístupněných archiválií ke dni: 20. listopadu 2020

Zpracovatel archivního souboru: Žáčková Monika

Archivní pomůcku sestavil: Žáčková Monika

Počet stran archivní pomůcky: 13

Archivní pomůcku schválil: Mgr. Radka Kinkorová, dne 20. 11. 2020, č. j. SOAP/10-565/2020